

OSCAR SANDGREN, GRUNDARE AV SANDGRENSKA MÅNSKÖREN

1. Oscar Sandgren barnbild

2. Oscar Sandgren 1876-1937 som 1909 bildade Sandgrenska manskören

3. Oscar Sandgren med fiol

4. Familjen Sandgren: August Sandgren, Bertha Åkersdotter, Barnen: Carl August Victor Theodor, Oscar John, Ellen Maria och Agda Amalia

5. Familjen Lindquist med ingifte Oscar Sandgren. Text och namn förmedlade av Ewa Bruce, syssling till Leni Måvestrand, se nedan

Min pappa hette Sten-Patrik Lindquist och sitter längst fram på fotot ovan. Lenis mamma Märta Sandgren står bakom om sin mormor Anna-Gustava (sittandes) och framför sina föräldrar Oscar Sandgren och Clara Charlotta Lindquist. Fotot är inte daterat men kan vara taget cirka 1920. (Min pappa föddes 1913 och ser ut att vara ungefär sju år på bilden, tänker jag.)

Otto Lindquist sitter flankerad av sina söner Rudolf (längst till vänster) och Karl (allra längst till höger). Det var Karl som var min farfar. I mitten av den bakre raden står den tredje brodern Reinhold. Min pappa har förstås berättat om Oscar Sandgren och om manskören han grundade 1909. Såväl Otto som hans tre söner Karl, Reinhold och Rudolf var medlemmar i den Sandgrenska Manskören.

Om jag nu ska göra ett försök att namnge alla personerna på bilden blir det så här:

Främre raden Anna-Lisa Lindquist (min faster), Sten-Patrik Lindquist (min far), Ingegärd Arvidsson

Mittenraden Rudolf Lindquist, Otto Lindquist, Anna-Gustava Berggren gift Lindquist, Ingeborg Lindquist gift Arvidsson med dottern Marianne i knäet, Nanny Almkvist gift Lindquist (min farmor)

Bakre raden Sigrid Lindquist, Oscar Sandgren, Clara Lindquist gift Sandgren, Märta Sandgren, Reinhold Lindquist, Anna Lindquist, Birger Arvidsson, Ruth Lindquist gift Rydström, Karl Lindquist (min farfar).

Vänliga hälsningar
Ewa Bruce

6. Familjen Lindquist och Oscar Sandgren Ronnebygatan 52, Oscar till Hö i bild.

7. Clara Lindquist Sandgren

8. Bröllopsfoto på Oscar Sandgren och Clara Lindquist

*Du grät och andra log,
när Du till världen kom.
Lev så, att vid din död
det blir tvärt om.*

Oscar Sandgren 1906

9. Oscar Sandgrens dikt till dottern Märta's dop

10. Oscar, Clara och Märta Sandgren

11. Märta Sandgren, 1906-1996

12. Familjen Sandgrens bostad "Villa Bokeliden" på Marieberg

13. Märta Sandgrens utbildningsdiplom

14. Märta Sandgren Måvestrand med pianoelever

15. Märta Sandgren Måvestrand

16. Märta och Hans-Erik Måvestrand. Till familjen hör även barnen
Leni och Thor

17. Märta Måvestrand som medverkar vid körens 80-års jubileum 1989

Längtan

Långt borta blånar bergen i aftonsolens glans.

Långt borta över ängarna trår älvorna sin dans.

*Min längtan är att vara vid horisontens rand,
och känna ljus och värme i solnedgångens land.*

*Du sol kan Du mig säga varför min längtan står,
till det jag ej får äga, till det jag ej får?*

*Och solen svarar: Glöm dig själv! Glöm dig själv,
giv allt så varmt och ömt.*

Du får tillbaka tusenfallt av det Du tänkt och drömt!

18. Dikten "Längtan" av Märta Måvestrand

Dikten Längtan skriven och tonsatt av Märta Måvestrand framfördes på körens 80-årsjubileum med Märta på piano och solosång av körmedlemmen Erik Norén

19 Märta Måvestrand (O. Sandgrens dotter) sista gången vid sitt gamla barndomshem Bokeliden

Karlskronapaschasen:

Då börjar vi opp i Pantarholmen:

De e ett minne utå en ryslig panter

Som gick bland bergens branter.

Men så gick han hem igen.

Två väderkvarnar här di mauler:

Å folk betaular när de bleuser, när di vill.

Men här förstås så står di still.

Men se på baugarn där i porten!

Han har fåttatt som han vill!

En blekingstös han kurtiserar.

Rätt som de e så tar han sej en kyss –

Om han törs på'at bara....

För där står en polis å lyss.

Att han e arg, det syns på hans miner!

Kasken kläms, å hett solen skiner!

Ja hon skiner både på onn å go....

Här e fängelset:

De e dit dom stuvar

alla länets smöu å dumma tjuvar.

Di store di får löusa gåu!

Skulle di bo där ocksåu,

sju våuningar fick byggas ovanpåu.

Å Gud vet om de förslo ändåu!

20. Karlskrona paschasen sid 1 inspelad av
Märta Måvestrand och nedtecknad av dottern Leni
Måvestrand

Här e brandstationen

I såna knektar är det ruter!

Inunder har di ett hälvtjog spruter.

Till brandstället di plår hinna

långt innan det begynner brinna!

Å merendels så är det släckt

itnnan di får tornväcktarn väckt!

Här e Landbrogatan med kungshuset:

Där bor Amiralen, å parken de e hans.

De e dit man går å dricka brunn å höra göken.

Å mången nått å spinkig fröken,

har brunnskuren gjort både trind å rund.

Här e tunnelen:

De e ett unnerverk de dära!

Å för Karlskrona sta en ära!

Att stå där för när å titta – de e faolit.

För si teugen di kör så ovaulit.

Di kört ihjäl en elva lik som stått för när å titta!

Å daugligen plår man hitta både armar å ben å folk å få!

Här e torget med kyrkorna de båda:

För kristlit folk en härli syn!

Trinn e den ena som en köksa.

Å som en oppånervänd böxa,

Den andra gresar opp mot skyn.

21. Karlskrona paschasen sid 2

Här vid Amiralitetskyrkan står Rosenbom:

En gammal skrynklig gubbe,

Med plakat på magen, där det står att:

Vänligen jag er beder:

Lägg en penning neder!

Men lyften först på min hatt!

22. Karlskrona paschasen sid 3 (Paschas =Lögnhistoria)

Sandgrenska Manskören

18
11

1909 -

- 1934

Karlskrona

25-års Jubileum

Pris 50 öre.

23. Program till körens 25-års jubileum 1934, utdrag ur programmet, se nedan

ANMÄLAN

Efterföljande sidor framträda utan några litterära anspråk; det faller ju egentligen av sig självt, men skadar kanske icke att understrykas.

Framställningen gör inte något försök att verka underhållande: jag vet, att det i alla fall skulle misslyckas. Vad som avsetts är endast att hugfästa kvartsekeljubileet för Sandgrenska Manskören, som under de gångna åren, så att säga, vuxit sig stark såsom institution inom sång- och musiklivet i Karlskrona. Publi-

kationen har endast till syfte, att för dem, som intressera sig för manskörsången få en liten inblick i händelser och upplevelser, hämtade ur sångarlivets rika skattkammare.

Mycket skulle härur kunnat tecknas upp, men det visade sig, att det var behäftat med oöverstigligen hinder att få sångare till deltagande, och må därför följande endast till en liten del minna av vad som varit.

Karlskrona i november 1934.

Redaktionen.

Program

vid

Sandgrenska Manskörens

25-års Jubileumskonsert

i Kustartilleriets Exercishus

söndagen den 18 nov. 1934 kl. 7 em.

1. Vandringsång *Peterson-Berger*
2. Naar fjordene blaaner *Paulsen*
3. Sommarfrid i Solelid *Widéén*
4. En skepparevisa *Lambert*
Solist: Juvelerare Bernh. Jonsson.

5. Aldrig en Iris *Bellman*
6. Fäll dina ögon »
7. Spinn, spinn; folkvisa arr. *Jüngst*
8. Serenad: Tallarnas barr *Widéén*
Solist: Operasångare Folke Andersson.

9. Recitativ ur op. Afrikanskan... *Meyerbeer*
10. Frihetssång *Rantzén*
Operasångaren Folke Andersson.
Vid pianot: Musikdir. Torsten Wäll.

11. An der schönen, blauen Donau . *Johann Strauss*
Kör med piano.
Vid pianot: Musikdir. Torsten Wäll.

12. Regnvisan *Hedar*
13. En Engel har rört din Pande... *Lange-Müller*
Solist: Operasångaren Folke Andersson.

14. Vaggsång *Brahms*
15. Hör oss, Svea *Wennerberg*

Folke Andersson
Operasångare
Solist

Hedersordföranden i Blekinge Läns Sångarförbund, Landssekreteraren Josef Fröberg, har välvilligt tillställt oss nedanstående artikel, vars innehåll må utgöra en den bästa lyckönskan på körens högtidsdag.

JOSEF FRÖBERG
HEDERSORDFÖRANDE
I BLEKINGE LÄNS SÅNGARFÖRBUND.

Sång, sång! Och Sandgrenska manskören skall jubilera! Vilken sångarvän blir inte varm i hågen vid dylika budskap! En var, som sätter värde på kvartettsång, och det gör jag, vet att uppskatta »Sandgrenarne» för deras sångliga prestationer. Hur ofta ha' de icke med sina glada visor eller mera allvarliga melodier givit sångliga njutningar åt stora auditorier.. Vårsångerna första maj erinra vi oss med glädje och hos mången står säkerligen ett upplyftande minne kvar från de många andra offentliga sångtillfällena, då Sandgrenarna låtit höra sig, o även från de vackra högtidsstunder, som Sandgrenska kören berett sjuka och betryckta. Jag har ett minne från min tidiga ungdom, då den finska manskören M. M. vid uppstämmandet av »Hör oss Svea», kom kalla kårar att löpa längs mitt arma ryggbast, och sensationer, i den stilen hava icke varit alldeles främmande för en, när man sedermera vid otaliga tillfällen fått åhöra Sandgrenarnas melodiösa och klangfulla sångbitar. Deras anförare är ju den borne sångentusiast, som både med smak och förståelse kan leda och därjämte äger förmågan att dela med sig av sångarglädjen åt alla sina sångare. Där ligger helt visst anledningen till denna sångkörs många framgångar och långa liv. Då Sandgrenska kören nu firar sitt 25-årsjubileum vill jag av uppriktigaste hjärta ägna den min varma hyllning och innerliga lyckönskan! Måtte »Tonerna» ur deras strupar ännu i många år få framvälla till stora åhörarskarors synnerliga förnöjelser.

Honnör på jubileumsdagen för Oscar Sandgren och hans mannar, den Karlskronitiska ryggraden i Blekinge läns sångarförbund!

Josef Fröberg.

En julhälsning.

För dem, som haft nöjet att bevista den julhälsning, vilken sedan c:a 30 år tillbaka hålles i K. F. U. M. söndagen före jul, kvarstår alltid ett ljus och vackert minne.

Det kan f. n. betecknas som tradition med denna julhälsning. Den har även fått så många efterföljare, att det tydligt visar hur uppskattad den är. Själva julhälsningen omfattar sång, musik och den betraktelse om julen, som skulle saknas om den ej funnes.

Huvudpunkten på programmet är dock de stämmningsmättade julsånger som utföres av kören under ledning av Kontrollant Sandgren. Den dämpade belysningen av levande ljus, doften från de vackra julgranarna och känslan av att julen åter står för dörren höjer en över det vardagliga. När sedan de gamla oförgätliga julsångerna ljuder, grips man av stämning, och man känner liksom med sig att budskapet om julen ångo sprids över jorden.

Detta stämmningsmättade ögonblick förbliver alltid det vackraste. Man tager det med sig under hela julhögtiden och det lever fram för varje år såsom en hälsning till julen, vilket det är avsett att vara.

För dessa vackra och stämmningsmättade stunder är det säkert många som vill instämma med mig i ett varmt tack till Oscar Sandgren, och må vi även vid stundande julhögtid kunna få höra de vackra julsångerna, som alljämt skänker den stämning som är erforderlig för att rätt taga emot julen.

En deltagare.

Sången.

Från min späda barndomstid
och till ålderns dagar,
sången, smekande och blid,
mig alljämt behagar.
När på moders knä jag låg,
när bland syskons skara
sången ljöd, då drogs min häg
till dess toner klara.

O. S.

Berättelse över Sandgrenska Manskörens i Karlskrona 25-åriga verksamhet för tiden år 1909—1934.

OSCAR SANDGREN
DIRIGENT

Sandgrenska manskören kan räkna sin tillblivelse redan från år 1894, då nuvarande dirigenten idkade sång inom K. F. U. M. Genom sin verksamhet inom K. F. U. M. erhöll kören en hel del intresserade medlemmar, som även övergingo till nuvarande sammanlutning då dirigenten, på grund av vissa meningsskiljaktigheter från körmedlemmarnas sida, år 1909 beslutade, att icke enbart arbeta för K. F. U. M. Under sin verksamhet erhöll kören sedan sitt nuvarande namn, vilket sedan så småningom blivit s. a. s. inregistrerat inom sångarkretsar.

Härmed var körens tillblivelse konstaterad. Detta synes ha varit ganska enkelt på grund av den popularitet kören redan då åtnjöt. Än svårare måste det bliva, att i form av en 25-årsberättelse skildra de många öden kören genomlevat, och tillåter jag mig därför anhålla om överseende för de eventuella luckor, som till äventyrs komma att skymta fram i densamma.

Många voro säkert de lagrar kören skördade under de första arbetsåren. Tyvärr finnas härifrån ej noggranna anteckningar om körens arbete, varför detta endast må utgöra ett konstaterande. År 1911 förbliver nog dock ett av de mest minnesrika åren. Kören höll då sin konsert i Kustartilleriets exercishus. Trots hovsångare John Forsells konsert å teatern samma afton, hade till sandgrenarnas konsert infunnit sig en publik, uppgående till omkring 1,300 personer, och många voro de, som på grund av bristande utrymme

fingo återvända hem igen. Detta bevisar endast den popularitet kören redan vid denna tidpunkt åtnjöt, m. a. o., kören hade befäst sitt rykte som existerande manskör.

Tyvärr finnes från denna tid ej bevarade så många handlingar, varur körens historia skulle kunna hämtas. Första förda och av ordföranden dirigenten, Kontrollant Oskar Sandgren justerade protokollet hänför sig från år 1913, den 6 febr., då medlemmarna O. Sandgren, Hj. Lundgren, Karl Lindqvist, Olof Svensson, Aug. Elfström, Reinh. Lindquist, Rudolf Randow och Artur Franzén voro samlade till ordinarie årsmöte. Av samma protokoll framgår, att kören redan vid denna tidpunkt kunde framlägga stadgar, vilka godkändes, fränsett en del mindre ändringar.

Av härefter förda protokoll synes, att fler och fler sångare anslutit sig till kören och med liv och lust deltog i sången.

I det följande må det tillåtas mig, att genom axplock ur befintliga handlingar, söka mana fram en del minnen, som i form av beslut framkommit inom kören, och som kanske idag på 25-årsdagen för många kan vara av intresse att se tillbaka på, detta med tanke på de olika öden och växlingar en kör och dess medlemmar har att genomleva.

Alltså följer:

Den 19 juli 1913 beslutade kören med majoritet, att aldrig uppträda å restauranger o. d., som äro förenade med spritservering. Av protokoll, fört den 6 aug.

RUDOLF RANDOW
Hedersordförande

samma år framgår enl. § 2, att erbjudande gjorts kören att sjunga å Frimurarekällarens trädgård den 7 aug., och skulle likvid härför utgå med Kr. 50: — kon- tant, samt supé och förfriskningar, vilket erbjudande godkändes, och beslutades i likhet härmed.

År 1914 den 25—27 juli deltog kören i Baltiska sångarfesten i Malmö och Köpenhamn. De angenäma och glada minnen medlemmarna härifrån erhö- llo kvarstå säkert ännu hos deltagarna. Konserterna såväl i Malmö som Köpenhamn gävo uttryck för den entu- siasm med vilken mänskorsången då omfattades och vann terräng. Sångarfärden var arrangerad av Svenska Sångarförbundet och stod under ledning av den vid

större kostnader. Vid den, med anledning härav förda diskussionen synes ha framkommit tvenne förslag, vil- ka jag tager mig friheten återgiva. Klubbmästaren föreslog att han i sitt hem vore villig ordna med smör- gåsar, pilsner och kaffe med avéc, i händelse det se- nare kunde anskaffas. Dirigentens förslag var unge- fär detsamma, endast med den skillnaden, att smör- gåsar icke behöfde förekomma då det var förenat med mycke besvär för klubbmästaren, och dessutom sparsamhet med brödkorten borde iakttagas. Av här- på följande paragraf framgår, att klubbmästarens för- slag accepterades, och beslöts i likhet med detta, var- för varje sångare till honom skulle avlämna tvenne

SANDGRENSKA MANSKÖREN

denna tid så populära och entusiastiske Stadsingenjör Gustaf Hultquist, som var förbundets första dirigent.

Går jag sedan vidare i befitliga protokoll synes en tid av mera överksamhet ha förekommit. Stille- stånd i egentlig bemärkelse kunde emellertid ej talas om, ty sångövningar och sammankomster fortgingo i vanlig ordning. Härmed äro vi inne på den stora världskrisens dagar, vilken även i sin mån återverka- de på sångarskarans arbete. Ur såväl humoristisk som psykologisk synpunkt är intressant följa en del från denna tid förda protokoll. Som jag sade, världs- krisen ingrep även i körens liv.

Av ett protokoll, fört den 29 april 1919 framgår sålunda, att 1:a maj på sedvanligt sätt skulle firas med sång i parken, och skulle sångarna därefter sam- las till en enklare kollation, om möjligt utan några

brödkortskuponger. Detta utgör endast en ringa del av de många svårigheter till och med en sångkör kan ha att kämpa. En hel del detaljer skulle kunna an- tecknas, men skulle detta draga för långt ut på tiden. Många voro emellertid de upplevelser som kristiden förde med sig, och många voro också de fläksidor, smörklimpar och s. k. bruna och vita varor, som här- vid, och särskilt under sångarfärderna, bytte ägare. En liten episod från en dylik sångarfärd då kören var på resande fot må påminnas om. Vid framkomsten till X station begav sig dirigenten iväg med ett mystiskt paket under armen, till stor förundran från samtliga sångare. Efter en viss tids bortovaro återkom så di- rigenten bärande på en fläksida, vilken på omnämnt sätt bytt ägare. Förargelsen hos sångarna var stor, ty dagen var het och struparna torra.

Härmed äro vi inne på det år då kören kunde fira sitt 10-års-jubileum. Av från vid denna högtidlighet föredragen berättelse är en del detaljer att anteckna. Konsert hölls. Såväl publik som dirigent och sångare voro nöjda, och allt gick i jubileets tecken.

De sångare vilka varit med från körens stiftande och deltagit vid 10-års-jubileet utgjordes av Dirigenten, Herrar Karl Lindquist, Reinh. Lindquist, O. Thorell, H. Thelin och O. Jönsson.

Konserten i samband med 10-års-jubileet hölls i Kustartilleriets exercishus, till vilken infunnit sig en nästan 1,000-hövdad publik. Den därpå följande festligheten å Stadshotellet, till vilken representanter för såväl staden som andra sammanslutningar inbjudits, gav till fullo bevis på den popularitet kören åtnjöt.

Av 10-årsberättelsen framgår även att kören deltog i den av Svenska Sångarförbundet anordnade stora sångarfesten i Stockholm 1912. Denna sångarfärd blev väl om någon en av de, som lämnade oförgätliga minnen efter sig för deltagarna. Resan till Stockholm företogs med ångaren Aelus under de mest angenäma former, och de sångare, vilka i afton äro här närvarande, kunna väl till fullo giva bevis för att färden blev en upplevelse.

År 1920 kunde kören med icke mindre än 6 medlemmar representera vid Olympiska sångarfärden till Antwerpen, vilken var anordnad av Svenska sångarförbundet. Att i detta sammanhang ingå på några detaljer från denna färd skulle taga allt för mycket av utrymmet i anspråk, varför jag endast vill konstatera,

Deltagare i sångarfärden till Stockholm 1912.

Talens rad voro många och körens dirigent fick motaga hyllningar i olika former.

Vid nämnt tillfälle överlämnade intresserade sångarbrodern W. Strömberg till kören en handsnidad ordförandeklubba och en taktpinne, vilka av kören med tacksamhet mottogos.

Med dessa enkla rader må ej vara sagt att körens jubileum var avslutat, nej — livaktigheten tycktes vara till finnandes och konserter höllos i såväl Ronneby som Karlshamn. Kören var i toppform och publikens ovationer tycktes aldrig vilja sluta. Från senast nämnd konsertresa har dåvarande sekreteraren antecknat ett tillfälle av gemyt, för att citera: »något som aldrig tillförne, nämligen att med glaset i hand få hålla serenad bland grytor och kastruller». Publikens väntade om ock med otålighet, men sedan gick resten som smort.

att upplevelsernas antal voro många, vilket bör kunna bestyrkas av de i afton närvarande trenne deltagarna.

Kvarstår att Sandgrenska kören vid detta tillfälle erhöi, vågar jag säga, världsrykte.

År 1921 instiftade kören sitt förtjänsttecken, att tilldelas dem, som med intresse deltagit i körens arbete, för 10 år i silver och för 20 år i guld.

1923 deltog så gott som hela kören vid av Svenska sångarförbundet anordnad sångarfärd till Göteborg i samband med utställningen. Vid detta tillfälle kunde kören till varje deltagande medlem utdela ett resebidrag av Kr. 50:—, ett ej föraktligt tillskott till reskassan. Under detta år var kören i tillfälle representera vid en av Karlskrona stad anordnad bankett i anledning av Svensk-amerikanska sångkörens besök.

Från detta tillfälle må det tillåtas mig, att föreviga en liten upplevelse, väl belysande Sandgrenska körens alltid befintliga elegans. Amerikanarna voro

förtjusta och deras vältalighet svallade över så gott som vid alla tillfällen. Som avslutning på banketten skulle sångarna samlas i Frimurarkällarens trädgård. Härvid hölls tal för såväl kören som dirigenten. Det var tal, som minde om svensk-amerikanarnas kärlek till gamla Sverige. Vänskapsband knötos och t. o. m. erbjudande om engagemang för en resa till Amerika framfördes. — Dirigentens hjärta flödade av godhet, och med tanke på att åter på aftonen få förnya bekantskapen med amerikanerna, framförde dirigenten en enkel och uppriktig fråga om det skulle passa att ses igen på aftonen vid längre kom han ej i sin vältalighet, ty amerikakörens gemytliga och säkert mycket förståndige impressario bugade och tackade å resenärernas vägnar, och skulle det, sade han, bli va dem ett nöje att få infinna sig i trädgården, —

Dirigentens 50-årsdag firades med uppvaktning och sång.

Under år 1927 fick kören från familjen Ruben emottaga ett donationsbrev å Kr. 300:—. Ett tydligt bevis för den uppskattning kören rönt från familjen Rubens sida.

En inom kören på sin tid aktad och uppburen sångare, Faktorn Aug. Elfström avgick med döden. Likaså kan antecknas, att en av sandgrenarnas beundrare, Doktor Lundmark, avled i september månad. D:r Lundmark hade städse hyst ett varmt intresse för körens arbete. Själv sångare, hade D:r Lundmark vid ett tillfälle till dirigenten donerat en hel samling notmateriel att användas inom kören, och för vilken donation kören stod i stor tacksamhetsskuld.

Kören vid konsert i Wissefjärda 1919.

men, tillade han, bara i all enkelhet, »en sup och en smörgås». Härmed voro sandgrenarna fast. Amerikanerna komo och fick sin smörgås. Men dyrt blev det.

År 1924 inföll körens 15-årsjubileum. På grund av mellankommande hinder kunde detsamma dock ej celebreras.

Under år 1925 utförde kören sång vid ej mindre än 8 olika tillfällen, och voro de flesta för välgörande ändamål. Sin egen årsdag kombinerades med konsert i Flottans exercishus, varefter sångarna tillsammans med damer samlades å Hotell Storkällaren för en enkel kollation.

Den 27 mars 1926 höll kören egna konserter i Växjö och Emmaboda.

Vid Wien-körens besök i Karlskrona, var kören i tillfälle deltaga i ett för denna kör anordnat samkväm å Stadshotellet. Nämda kör stod under ledning av Dir. Mus. D:r Hugo Alfvén.

1929 firade kören sitt 20-årsjubileum med konsert i Kustartilleriets exercishus, till vilken konsert infunnit sig en publik på c:a 6—700 personer. Under detta år avled en inom såväl sång- som musiklivet i Karlskrona känd och uppskattad man, nämligen Grosshandlare Carl Stjernberg, som otaliga gånger deltagit i körens sammankomster och alltid spred den livsglädje, med vilken han var besjälad.

År 1930 deltog kören vid svenska sångarfesten i Stockholm, i samband med dåvarande utställning. Ävenså biträdde kören med sång vid öppnandet av Karlskrona stads utställning. Under året avgick med döden, en för sångarna välkänd och uppskattad sångarbroder, nämligen järnhandlaren Karl Lindqvist, som allt sedan körens tillblivelse varit en av dess mest intresserade medlemmar.

År 1932 deltog kören i, av Södra Sveriges länsförbund, arrangerade konserter i Malmö och Köpen-

hamn. Arrangemangen voro emellertid dåliga och missnöjet blev stort.

Den 23 januari 1933 fick kören mottaga det smärtsamma budskapet, att dess dåvarande ordförande, Folkskolläraren Hugo Jarlbrink, efter endast några dagars sjukdom avgått med döden. Vad Hugo Jarlbrink var för Sandgrenska manskören veta vi alla, och alla skola vi minnas honom såsom den glade och gode sångarvän och kamrat han var.

Den 7 och 8 oktober hölls konserter i Kalmar, Torsås och Madesjö kyrkor.

Nyårsafton sjöng kören, till sammans med Karlskrona manskör å Stortorget i Karlskrona vid de festligheter, som gingo av stapeln i samband med inkorporeringen av Hästö och Långö till Karlskrona stad.

Den 20—21 april innevarande år deltog några av körmedlemmarna i Svenska sångarförbundets 25-årsjubileum i Stockholm.

För övrigt har detta år förflutit i arbetets tecken, kanske mest beroende på det 25-årsjubileum, vilket vi nu fira.

Förestående utgör i breda drag en del av de händelser kören genomlevat under nu gångna 25 år. Mycket skulle naturligtvis kunna tilläggas, men då det skulle taga allt för mycket tid i anspråk, må ovan sagda vara nog.

Körens sammansättning i rent musikaliskt hänseende har städse varit god. Tack vare dirigentens enastående förmåga och aldrig svikande intresse, är kören vad den nu är, och kan nog, vågar jag säga, anses för en av de bättre landsortskörerna i landet. Ett bevis härför är väl också det anslag av Kr. 200: —, som kören under en följd av år erhållit från Karlskrona stad, och vilket anslag sedermera utökats till Kr. 300: —.

I detta sammanhang må det tillåtas mig att nämna några namn å sångare, vilka städse gjort sig aktade och kända:

Otto Lindqvist, Albin Andersson, Aug. Elfström, Carl Lindqvist, Johan Hjortsberg, Hugo Jarlbrink, Hugo Saur m. fl. Alla ha de varit besjälade av det rätta sångarkynnet; alla ha de sjungit för sångens egen skuld. Guldet i deras strupar har flödat vid både glada och mera allvarliga tillfällen. Även nu har ju kören sina sångare, som i lika hög grad arbeta under sångarstandaret, men ovan nämnda utgöra föregångsmän, som stått dirigenten bi och delvis fört kören fram till vad den nu är. Nu äro de emellertid borta!

Sångarkomrater! Det må även tillåtas mig, att å denna körens högtidsdag till denna berättelse få anteckna ett tyst tack för vad de varit för oss såsom sångare och kamrater. Deras många gånger sprudlande livsglädje och deras goda sångarkynne, har säkert hos oss alla lämnat kvar något, till vilket vi själva liksom skulle vilja sträva, något som vi önska-

de att även vi voro i besittning av. De voro såväl sångare som kamrater.

På sin plats hade kanske här varit, att angiva de platser kören under de gångna åren besökt och där konsert hållits. Detta är emellertid så gott som omöjligt. Mera lätt hade varit, att angiva de platser kören icke besökt. Om jag tänker mig en radie med Kristianstad i väster, Kalmar i öster och Växjö i norr och därinom inbegriper alla befintliga kyrkor, kapell och almänna samlingslokaler, tror jag det ej är för mycket sagt, att dessa varit besökta av kören vid ett eller flera tillfällen.

Var helst kören konserterat har den alltid vunnit förståelse. Det ekonomiska resultatet kan däremot ej sägas varit så lysande. De omkostnader, vilka äro förenade med en konsert, giva i regel en förlust till resultat. Kanske kan detta ej vara begripligt för allmänheten, men sådana poster som annonser, reklamering, biljetter, lokalhyror noter o. d. bliva i regel så betungande, att något netto ej kan erhållas. Trots detta har dock Sandgrenska manskören städse med tillförsikt avvaktat varje konsert, och så småningom lärt sig, att svårigheterna äro till för att övervinnas. Vill man så härtill lägga, att flertalet av körens konserter utförts för välgörande ändamål, kan man ej annat än beundra körens många gånger trots oförståelse, utförda arbete. Kanske är det möjligtvis härifrån kören ännu har kvar trofasta beundrare, som alltjämt med intresse följer körens prestationer.

Innan jag går att avsluta denna berättelse, må det tillåtas mig, att i korta drag även beröra några av de personer, vilka f. n. stå i spetsen för körens arbeten, och förutan vilka kören helt säkert ej varit i tillfälle, att på ett så värdigt sätt hugfästa sitt 25-årsjubileum.

Dirigenten, Kontrollant Oscar Sandgren, stiftare och även ledare av kören, har ju ända sedan sin tidiga barndom levat i sång. Huru många gånger ödets guldinnor sökt avklippa de fina trådar, som förenat honom med livet, är omöjligt angiva. Hans okuvliga energi och kärlek till sången har alltid segrat och givit honom krafter att höja sig över det vardagliga; givit honom styrka och tålmod att, trots svårigheter och missnöje, alltjämt arbeta vidare och föra sin sångarskara framåt. Jag kan ej önska mera, än att dagens högtidlighet må utgöra ett jubileum. Ett jubileum, av vilket han kan se tillbaka på gångna tidens arbeten, förenade i ett helt livsverk.

Hedersordföranden, Faktor Rudolf Randow, åldersmannen, körens yngste, gossen med gosselynnat, är väl så väl känd inom sångarkretsar, att en vidare presentation här är onödig. Han, om någon, är väl den, som stått dirigenten bi i med och motgång. Att han redan som liten pojke började idka sång, känna vi även väl till, och att han sedan vid mognad ålder och vid ankomsten till Sverige alltför bar sångar-

Glimtar och minnen.

Första allmänna svenska sångarfesten.

Många gånger hade det talats inom sångarkretsar under 80-talet och början av 90-talet, att bilda ett Sångarförbund, men blev detta utan resultat. Då 1897 utställningen i Stockholm planerades, samtidigt som Konung Oscar skulle fira sitt 25-åriga regeringsjubileum, kom frågan åter på tal. Till samtliga sångkörer utgick inbjudan att delta i en sångarfest i Stockholm. På grund av brist på medel kunde dock ej så många landsortskörer delta, utan blev det Stockholmskörerna, som dominerade, tillsammans med Norrlands sångarförbund. Norrlänningarna hade också en ledare, som förstod att elda och entusiastmera sångarna, och blev det dessa, som fick utgöra kärnan till Svenska Sångarförbundet, som nu för första gången skulle framträda vid 1897 års utställning.

Sångarna samlades till gemensam repetition på Fredrikshof, varvid bl. a. repeterades »Hymn till Konung Oscar», »Hör oss Svea» med flera. De flesta körerna sjöngo separatsånger. Dürings kvartett från Norrköping sjöng sålunda »Ned i vestersalar». Det var en glädje att höra dem, och Konung Oscar applåderade ihållande. Konserten var uppdelad på två dagar. Första dagen var en »punschkväll» arrangerad på Mosebacke restaurang. Punschen flödade, men något närmande sångarna emellan blev det icke. Vid detta tillfälle skulle Bellmanskören under Åkerbergs ledning sjunga marschen ur Blöllopet på Ulfåsa. Åkerberg hade emellertid troligsvis stött sig med norrlänningarna, varför dessa tillsammans med en del andra sångare stämde upp »jänta o ja», samtidigt som de stampade takten så hela konsertsalen skakade. Bellmanskören blev aldrig i tillfälle slutföra bröllopsmar-

standaret högt veta vi även, men, att han ännu är en av körens mest intresserade medlemmar, som aldrig utan verklig orsak sviker vid körens sångövningar och konserter, är kanske ej allom bekant. Det intresse för sången, av vilket han är besjälad av, måste ha givit honom styrka att bära de många år, som förunnats honom. För oss yngre har han alltid, och skall allt jämt kvarstå som den, vilken alla velat se upp till. Hans ord och önskningsar ha städse varit vår lag, och vi önska av fullaste hjärta, att så fortfarande måtte ske.

Körens nuvarande ordförande, Kontorschef Reinh. Lindquist, själv uppvuxen i ett hem, där sång och musik varit daglig gäst, har naturligtvis även gripits av sångarkynnet och den glädje sången har förmåga att sprida med sig. Vad vore därför naturligare, än att han med aldrig svikande omtanke offrat sig åt kören och dess arbeten. Trots de gråa hår, vilka ännu ej pryda hans hjässa, kan han med tillfredsställelse se

schen. Det talades om, att någon av de övriga ledarna satt igång med protesten.

Tredje dagen var fackeltåg ordnat. Sångarna tågade under sång från utsällningen upp till slottet, varvid varje kör sjöng sin sång, såsom »Dåne lik», »Sångarfanan» etc. Härefter samlades alla sångarna å slottets borggård, varvid gemensamt sjöngs »Stilla skuggor». Denna sången blev ett minne för livet med sitt pianissimo av 1,200 sångare.

Konung Oscar framförde sedan sitt tack och talade till sångarna och kallade oss för »sångarbröder», och härmed var den första svenska sångarfesten slut.

Kung Oscars sångarbroder.

En sångares upplevelser.

År 1890 hade Allmänna sångföreningen i Stockholm anordnat konsert i Västerås kyrka med Herr Forsell såsom solist, på den tiden löjtnant och bas-sångare.

När det ena numret, i vilket Forsell sjungit solopartiet, var avslutat var det en liten frågvis flicka, som frågade sin mamma varför den länge farbrorn ej sjöng lika dant som de andra farbröderna. Modern försökte på bästa sätt förklara, att den farbrorn var solist, och att han var bättre än de andra och därför inte behövde sjunga lika som dessa. Konserten fortsatte och kören sjöng å kapella Södermans Sjung, sjung. Den första satsen bisserades och det skulle fortsättas. Kalle S-m, som hade sin fästmö bland publiken var emellertid så i tagen och ville för övrigt lysa så mycket som möjligt, var här ej med på noterna utan började för tredje gången med full hals: »Sjung, sjung»

Mamma, mamma, sade den lilla flickan med gäll röst, var han också solist?

tillbaka på de gångna tjugofem åren, i all synnerhet som han är en av de yngre, som varit aktiv sångare från körens tillblivelse, och må därför körens högtidsdag även för honom utgöra ett jubileum.

Detta må vara nog sagt såsom en liten del av alla de öden Sandgrenska manskören genomgått.

Styrelsen, såväl som alla sångare, vill emellertid härmed till sin aktade och avhållne dirigent hava framfört ett varmt och hjärtligt tack för alla de år vi förunnats glädjen stå under Din ledning. Detta tack är det enda vi nu kunna frambära, samtidigt som vi önska, att kommande dagar ej må fördunklas av några mörka punkter från det livsverk, åt vilket Du offrat Dig.

Karlskrona den 18 november 1934.

Enligt uppdrag:

H. RYDSTRÖM.

A B C

för sångarne.

Andersson, Folke, våran solist
hjärtligt välkommen är helt visst.

Bernhard Johnsson, god och glad,
sjunger gärna i muntert lag.

Centiliteren svarar Engman för,
som å fester det sig bör.

Dur och moll de skifta bör,
skänker sången dess kulör.

Ensam redaktörn fått mödan bära,
tidningen dock till körens ära.

Frimus är ett trevligt ställe,
men vi trivas bra å Stadshotelle'.

Gustaf sköter körens kova,
törs dock inga viggas lova.

Högt går tenoren på skalornas stege,
basen på djupet har sitt rätta läge.

Jubilarer! Sjungin efter noten,
så gå vi gladeligt igenom porten.

Krantz har Sandgren fått för sången,
lagern kommer denna gången.

Lalles stämman hörs ljudligt skalla,
till honom sälla vi oss alla.

Miss i nassen; Sången klingar,
höj Dig högt på sångens vingar.

Nektar ljuv och flyktig i kristall,
du som kvinnan, får oss lätt på fall.

Ordföranden syns ofta bister,
nämnes ock finansminister.

Petersson med sin Enka nu är nöjd,
håller sången före på sin höjd.

Qantum satis! Hell! Gu får!
skål för glada, flydda år.

Randow, våran hedersordförande,
håller tal så det är rörande.

Sandgren! Du vår varma hyllning tag!
som Du legat i för denna högtidsdag.

Tonerna känna vi, älska och vörda,
liksom vi älska att göra oss hörda.

Utan pengar» vi ha sjungit många år,
kemman de, så snart de går.

Viken i tidens flyktiga minnen,
låt de nu glädjande fylla våra sinnen.

X-tra en skål för våra guldmärkesägare,
för dem vi alla höja våra bågare.

Ymnigt bifall kan kören notera,

Z får utan vidare passera.

Å de vie är, Å vi dö,

Ä jag slår ihop med Ö.

Redaktions-Kalle.

Guldur, guldkedjor, förgyllda pendyler, bordsur, väggur, arm-
bandsur & fickur köper Ni till **JUBILEUMS-PRESENTER** i

G. E. Salomonssons Urmakeriaffär

Specialaffär: Ur och Optik

N. Smedjegatan 12 — Tel. 1454

24. Sandgrenska manskören i Hoglands park 1 maj 1935

25. Oscar Sandgrens gravsten som sattes på plats vid Sandgrenska manskörens 70-års jubileum 1979 på initiativ av dåvarande ordföranden Lars Johansson